

A Szent Anna-tó

A Szent Anna-tó a Csomád–Büdös-hegycsoportban található vulkáni krátertó. Maga a vulkáni építmény tulajdonképpen a Hargita folytatása, mely az Olt völgyétől keletre esik. Megközelítése gépkocsival az Olt völgyében lévő Sepsibükszádról (Bixad) lehetséges vagy Kézdivásárhelyről (Târgu Secuiesc) Torján át. Gyalogszerrel a legrövidebb úton Tusnádfürdőről érhető el. Azok, akik innen kapaszkodnak fel a Nagy-Csomád vulkáni kráterperemére, több mint 740 m-es szintkülönbséget kell legyőzzenek.

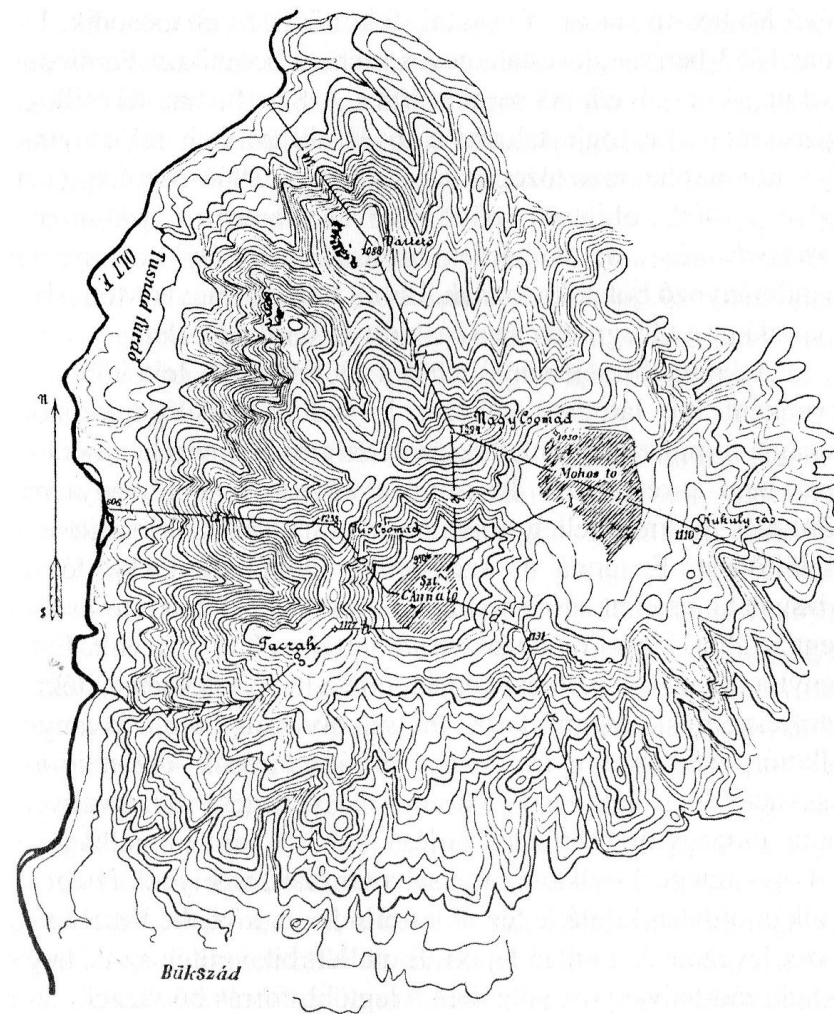
A Csomád-Büdös hegycsoportot, eredetét és szerkezetét tekintve a Hargita részének kell tekinteni, mert az Olt tusnádi szorosának két oldalán emelkedő vulkáni építmények, a Nagy-Piliske és a Nagy-Csomád között szoros kapcsolat áll fenn. A Csomád vulkáni kúpja biotitos andezitekből, alább piroxénandezitekből áll, melyek különböző szemcsézetségű piroklasztitokat takarnak. Ez utóbbiak között nem ritka a horzsakő vagy az üveges láva. A vulkáni kúpon felfelé haladva, az erdőben itt-ott sok tonnás tömbök is előfordulnak, az Olt völgyében és medrében pedig vulkáni bombák. Az andeziteket Koch Antal (1843–1927) geológus-professzor tanulmányozta és Büdös-típusúaknak nevezte. Az egész vulkáni építmény kréta kori márgás mészköveken nyugszik, melyek a Tusnádi-szorosban fel vannak tárva (Sinaiai rétegek: Valangini és Hauterivi).

Már Orbán Balázs (1829–1899), a nagy székely sejtette, hogy a tó medencéje vulkanikus eredetű, majd e kérdésben a végső szót Koch Antal mondta ki.

A tó szintje 950 m tengerszint feletti magasságban van, körülvéve a beerdősült kráterperemmel, melynek legnagyobb kiemelkedése a Nagy-Csomád 1301 m-es magassággal. A tó alakja festő palettájához hasonlít; délnyugat-északkeleti irányban nyúlt. Első tudományos felmérését dr. Gelei József (1885–1952) végezte el 1909-ben, alább az ő adatait közöljük, hogy tudjuk összehasonlítani ezeket a mai adatokkal. A tó kerülete 1749 m volt, legnagyobb hosszúsága 680 m, legnagyobb szélessége 470 m. Területe 213 910 m², vízmennyisége 900 000 m³, közepes mélysége 4 m, legnagyobb mélysége 8,3 m. Ezek az adatok csaknem egy század alatt módosultak. Jánosi Csaba 1971-ben 7,2 m maximális mélységet mért, Pál Zoltán 1999-ben csak 6,1 m-t. A fenti adatok azt mutatják, hogy az utóbbi időben a feltöltődés egyre fokozódik, s ezt a tó kirándulók általi nyári elözönlése rovására írhatjuk. Érdekes adat, hogy Orbán Balázs 1869 előtti mérése 12 m-t adott.

A Szent Anna-tó látképe (Ajtay Ferenc felvétele)

A Nagy-Csomád szintvonalas térképe a két krátertóval

Mindebből következik, hogy a tó feltöltődése visszafordíthatatlan folyamat. Idővel a Szent Anna-tó is az ikerkráterében lévő Mohos-tó sorsára fog jutni: feltöltődik és elláposodik. Ezt már 1853-ban megjósolta a neves szepeni botanikus, Ferdinand Schur, aki a következő sorokat írta: „A Szent Anna-tó csillogó víztükrét is be fogja takarni a tó északi pereme felől immár évszázada rohamozó tőzegmoha.” Bécsben, 1866-ban megjelent közel 1000 oldalas műve, az *Enumeratio plantarum Transsilvaniae* ma is becses forrása az Erdély növényzetét tanulmányozó botanikusoknak. Ebből tudjuk, hogy a Mohosban már akkor a tőzegmoha és a sás volt az uralkodó elem.

A kráter belsejében – tehát a tó felé néző lejtőkön – az évenként ide látogató sokezer kiránduló rövidítés céljából levágja a műút kanyarulatait; ezért az erózió egyre hevesebben mar bele a rétegekbe. Itt minden kavics, homok vagy más törmelék a kráterjelleg miatt a tóba mosódik, elősegítve a feltöltődést. Ez annál is szomorúbb, mivel dr. Gelei József vizsgálatai és elemzése szerint a múlt század elején a tó a világ legtisztább vizével rendelkezett. Sótartalma 0,002 % volt. Ezt a tényt a kutató a következőképpen értékelte: „... csodás játéka a természetnek; megmutatta, hogy oly rengeteg, ásványos alkotórészekben annyira gazdag ásványforrások között is tud csaknem desztillált vizet előállítani. ... Az egész tó nem egyéb, mint összegyűlt esővíz és hólé. ... A tó hajdani vulkánja a sztrato-(réteges) vulkánok típusába tartozik, amelynek rétegei a vulkán oldalán kifelé lejtnek, és minden, a kőzetbe beszivárgó vizet levezetnek a külső lejtőn. E mellett bizonyíték az is, hogy a bükszád-bálványosi völgyben a legtöbb forrás bő vízzel, mint valami patak tör elő.”

A tó megmentése érdekében szükséges egy sor intézkedés megtétele: a szerpentinek gyalogos átgázolásának, a tó melletti táborozásnak, a tűzgyújtásnak és az erdőkitermelésnek a

megtiltása. A tömeges turizmus gyakorlása mindenképpen árt a tónak.

A tó csodálatos, hegyekkel körbevett fekvésének következtében már a régi időkben vallásos zarándokhely volt. A parton állt – és áll ma is – a Szent Anna emlékére szentelt imola (kápolna), mely körül évenként kétszer népes búcsúkat tartottak: az elsőt Anna napján (július 26), a másodikat Kisboldogasszony napján (szeptember 8). Ez utóbbi Szűz Mária születésnapjának az évfordulója. A tóhoz számos népi legenda is fűződik, melynek ismertetésétől eltekintünk. A tavat és környékét meglátogatta nagy regényírónk, Jókai Mór, a tragikus sorsú botanikus pap, Benedek József és a segesvári orvos-botanikus I. Chr. Baumgarten.

Mint ismertetésünkből kitűnik, a Szent Anna-tó Erdély egyik földtani és hidrológiai csodája, melynek védelme, feltöltődésének késleltetése kötelességünk, annál is inkább, mivel elődeink is áhítattal léptek a tó partjára. Erről Orbán Balázs a következőképpen ír: „A tavat minden oldalról sűrűn nőtt fiatal fenyves környezi, s e meglepően szép erdő szegélye közé vágott út folyja körül a tavat. Gyönyörű árnyas sétány ez, melynek talaja bársony-puha s élénk színezetű mohaszövedék szőnyegével van bevonva. Itt ezen az úton kerülték a búcsúmenetek a tavat, szent énekeket zengve, s száz meg száz lobogót lengetve. ... E helyen mindenütt térdre borult a nép, imádkozott és áhítatoskodott; a tó fénylő lapja visszatükrözte ezen festői csoportozatot, a bérckör százsorosán viszhangozta a több ezer ajakról elszálló dicséneket, s én fel tudom fogni hogy egy ily áhítatoskodás a természetnek ezen – minden emberi építkezést felülmúló – nagyszerű templomában megható és elragadó lehetett.”